

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

VYTAUTAS NEKROŠIUS

2023-04-28

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- MAN KONSTITUCIJA IR JOS KŪRIMAS ATEINA IŠ TOLI, IŠ TOS KARČIOS LIETUVOS XIX A. PABAIGOS IR XX A. PRADŽIOS ATGIMIMO LAIKŲ PATIRTIES IR NESĖKMIŲ AR PASIEKIMŲ, IŠ IDEALISTINIŲ MŪSŲ VARPININKŲ, AUŠRININKŲ AR KITŲ LIETUVOS PIRMOJO TAUTINIO ATGIMIMO SAJŪDŽIO VEIKĖJŲ NUSITEIKIMŲ, IŠ LIETUVOS TARYBOS DEBATŲ IR TRUMPOS LIETUVOS VALSTYBĖS DEMOKRATINĖS RAIDOS NUO 1920 M. IKI 1926 M. GRUODŽIO 17 D. PERVERSMO. JI ATEINA IŠ LIETUVOS VISUOMENĖS IŠGYVENTŲ AUTORITARINIŲ IR TOTALITARINIŲ PATIRČIŲ, IŠ VALSTYBINGUMO PRARADIMO IR ATGAVIMO METŲ, IŠ MANO TĖVO APLINKOS IR MANO PATIES PAMILTŲ BEI PERSKAITYTŲ DEMOKRATIJOS GYNĖJŲ KALBŲ AR RAŠTŲ (V. ANDRIUKAITIS).

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- K. GRINIAUS TESTAMENTINIS PALIKIMAS LIETUVAI – „*LIGI MES KONSTITUCIJĄ GERBSIME, LIGI JOS KLAUSYSIME, LIGI TOL TURĖSIME ŠALIES RAMYBĘ*“.

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- **VISUOMENINĖ TVARKA YRA ŠVENTA TEISĖ, SUDARANTI PAGRINDĄ VISOMS KITOMS TEISĖMS. ŠI TEISĖ, TAČIAU NEIŠEINA IŠ PRIGIMTIES, JI YRA NUSTATYTA SUTARTIMIS (JEAN – JACQUES ROUSSEAU).**

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- KT 2014 07 11 D. NUTARIMAS:
- KONSTITUCIJOJE ATSISPINDI VISUOMENĖS SUTARTIS – VISŲ LR PILIEČIŲ DEMOKRATIŠKAI PRISIIMTAS ĮSIPAREIGOJIMAS DABARTINEI IR BŪSIMOMS KARTOMS GYVENTI PAGAL KONSTITUCIJOJE ĮTVIRTINTAS PAMATINES TAISYKLES IR JOMS PAKLUSTI, IDANT BŪTŲ UŽTIKRINTAS VALDŽIOS LEGITIMUMAS, JOS SPRENDIMŲ TEISĖTUMAS, ŽMOGAUS TEISĖS IR LAISVĖS, IDANT VISUOMENĖJE BŪTŲ SANTARVĖ.
- KONSTITUCIJA KAIP AUKŠČIAUSIAS TEISINĖS GALIOS AKTAS IR VISUOMENĖS SUTARTIS, YRA GRINDŽIAMA UNIVERSALIOMIS, NEKVESTIONUOJAMOMIS VERTYBĖMIS – SUVERENITETO PRIKLAUSYMU TAUTAI, DEMOKRATIJA, ŽMOGAUS TEISIŲ IR LAISVIŲ PRIPAŽINIMU IR JŲ GERBIMU, PAGARBA TEISEI BEI TEISĖS VIEŠPATAVIMU, VALDŽIOS GALIŲ RIBOJIMU IR TARNAVIMU ŽMONĖMS, ATVIROS, TEISINGOS, DARNIOS PILIETINĖS VISUOMENĖS IR TEISINĖS VALSTYBĖS SIEKIU.

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- LIETUVIŲ TAUTA

- PRIEŠ DAUGELĮ AMŽIŲ SUKŪRUSI LIETUVOS VALSTYBĖ,
- JOS TEISINIUS PAMATUS GRINDUSI LIETUVOS STATUTAIS IR LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJOMIS,
- ŠIMTMEČIAIS ATKAKLIAI GYNUSI SAVO LAISVĘ IR NEPRIKLAUSOMYBĖ,
- IŠSAUGOJUSI SAVO DVASIĄ, GIMTĄJĄ KALBĄ, RAŠTĄ IR PAPROČIUS,
- ĮKŪNYDAMA PRIGIMTINĘ ŽMOGAUS IR TAUTOS TEISĘ LAISVAI GYVENTI IR KURTI SAVO TĖVŲ IR PROTĖVIŲ ŽEMĖJE – NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOS VALSTYBĖJE,
- PUOSELĖDAMA LIETUVOS ŽEMĖJE TAUTINĘ SANTARVĘ,
- SIEKDAMA ATVIROS, TEISINGOS, DARNIOS PILIETINĖS VISUOMENĖS IR TEISINĖS VALSTYBĖS, ATGIMUSIOS LIETUVOS VALSTYBĖS PILIEČIŲ VALIA PRIIMA IR SKELBIA ŠIĄ **KONSTITUCIJĄ**

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- **KONSTITUCINGUMO TRADICIJOS**
- **PRADŽIA – 1791M. GEGUŽĖS 3 D. (GALIOJA IKI 1792 M. LIEPOS 24 D.)**
- **ANKSTESNĖ RAŠYTINĖ KONSTITUCIJA TIK JAV – 1787 M. RUGSĖJO 17 D.**

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĒ IR VERTYBĒS

- V. RZĄD, CZYLI OZNACZENIE WŁADZ PUBLICZNYCH
- WSZELKA WŁADZA SPOŁECZNOŚCI LUDZKIEJ POCZĄTEK SWÓJ BIERZE Z WOLI NARODU. ABY WIĘC CAŁOŚĆ PAŃSTW, WOLNOŚĆ OBYWATELSKĄ I PORZĄDEK SPOŁECZNOŚCI W RÓWNEJ WADZE NA ZAWSZE ZOSTAWAŁY, TRZY WŁADZE RZĄD NARODU POLSKIEGO SKŁADAĆ POWINNY I Z WOLI PRAWA NINIEJSZEGO NA ZAWSZE SKŁADAĆ BĘDĄ, TO JEST: WŁADZA PRAWODAWCZA W STANACH ZGROMADZONYCH, WŁADZA NAJWYŻSZA WYKONAWCZA W KRÓLU I STRAŻY, I WŁADZA SĄDOWNICZA W JURYSDYKCJACH, NA TEN KONIEC USTANOWIONYCH, LUB USTANOWIĆ SIĘ MAJĄCYCH.

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- **1 STRAIPSNIS**

LIETUVOS VALSTYBĖ YRA NEPRIKLAUSOMA DEMOKRATINĖ RESPUBLIKA.

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- **DEMOKRATINĖ VALSTYBĖ NEGALI IŠLIKTI, JEIGU JOS PILIEČIAMS NUSTOJA RŪPĖTI DEMOKRATIJS
APSAUGA (ERNST – WOLFGANG BOECKENFOERD).**

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- **KT 2002 09 19 D. NUTARIMAS**
- ***NUOSTATA, KAD LIETUVOS VALSTYBĖ YRA DEMOKRATINĖ, REIŠKIA, KAD VALSTYBĖJE TURI BŪTI UŽTIKRINAMA KONSTITUCIJOS VIRŠENYBĖ, ŽMOGAUS TEISIŲ IR LAISVIŲ APSAUGA, VISŲ ASMENŲ LYGYBĖ ĮSTATYMU IIR TEISMUI, TEISĖ Į TEISMINĘ GYNYBĄ, LAISVI IR PERIODIŠKI RINKIMAI, VALDŽIŲ PADALIJIMAS IR PUSIAUSVYRA, VALDŽIOS ATSAKOMYBĖ PILIEČIAM S IR PAN.***

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- **LIBERALIZMAS – TAI TOKS POLITINIS TEISINIS PRINCIPAS, KURIO LAIKYDAMASI VISUOMENĖS VYRIAUSYBĖ, NORS IR TURI VISĄ VALDŽIĄ, PATI SAVE APRIBOJA IR STENGIASI SAVO VALDOMOJE VALSTYBĖJE PALIKTI VIETOS IR TIEMS, KURIE MANO IR JAUČIA KITAIP NEGU JI PATI, KITAIP TARIANT NEGU PATYS GALINGIEJI, NEGU DAUGUMA (JOSE ORTEGA Y GASSET MASIŲ SUKILIMAS).**

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- **2 STRAIPSNIS**

LIETUVOS VALSTYBĘ KURIA TAUTA. SUVERENITETAS PRIKLAUSO TAUTAI.

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- **KT 2003 12 30 D. NUTARIMAS**
- ***LR PILIEČIAI, T.Y. VALSTYBINĖ BENDRUOMENĖ – PILIETINĖ TAUTA, TURI TEISĘ KURTI LIETUVOS VALSTYBĘ, T.Y. TIK PILIEČIAI TURI TEISĘ SPRĘSTI, KOKIA TURI BŪTI LIETUVOS VALSTYBĖ, NUSTATYTI LIETUVOS VALSTYBĖS KONSTITUCINĘ SANTVARKĄ, VALSTYBĖS VALDŽIĄ ĮGYVENDINANČIŲ INSTITUCIJŲ SĄRANGĄ, ASMENS IR VALSTYBĖS TEISINIŲ SANTYKIŲ PAGRINDUS, ŠALIES ŪKIO SISTEMĄ IR PAN.***

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- **6 STRAIPSNIS**

KONSTITUCIJA YRA VIENTISAS IR TIESIOGIAI TAIKOMAS AKTAS.

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- **7 STRAIPSNIS**

NEGALIOJA JOKS ĮSTATYMAS AR KITAS AKTAS PRIEŠINGAS KONSTITUCIJAI.

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- **18 STRAIPSNIS**

ŽMOGAUS TEISĖS IR LAISVĖS YRA PRIGIMTINĖS.

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- KT 1998 12 09 D. NUTARIMAS
- *PRIGIMTINIS ŽMOGAUS TEISIŲ POBŪDIS REIŠKIA, KAD JOS YRA NEATSKIRIAMOS NUO INDIVIDO, NESUSIETOS NEI SU TERITORIJA, NEI SU TAUTA. PRIGIMTINES TEISES ŽMOGUS TURI NEPRIKLAUSOMAI NUO TO, AR JOS YRA ĮTVIRTINTOS VALSTYBĖS TEISĖS AKTUOSE, AR NE. ŠIAS TEISES TURI KIEKVIENAS ŽMOGUS, TAI REIŠKIA, KAD JAS TURI IR GERIAUSIEJI IR BLOGIAUSIEJI ŽMONĖS.*

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- **25 STRAIPSNIS**

ŽMOGUS TURI TEISĘ TURĖTI SAVO ĮSITIKINIMUS IR JUOS LAISVAI REIKŠTI.

ŽMOGUI NETURI BŪTI KLIUDOMA IEŠKOTI, GAUTI IR SKLEISTI INFORMACIJĄ BEI IDĖJAS.

LAISVĖ REIKŠTI ĮSITIKINIMUS, GAUTI IR SKLEISTI INFORMACIJĄ NEGALI BŪTI RIBOJAMA KITAIP, KAIP TIK ĮSTATYMU, JEI TAI BŪTINA APSAUGOTI ŽMOGAUS SVEIKATAI, GARBEI IR ORUMUI, PRIVAČIAM GYVENIMUI, DOROVEI AR GINTI KONSTITUCINEI SANTVARKAI.

LAISVĖ REIKŠTI ĮSITIKINIMUS IR SKLEISTI INFORMACIJĄ NESUDERINAMA SU NUSIKALSTAMAIS VEIKSMAIS – TAUTINĖS, RASINĖS, RELIGINĖS AR SOCIALINĖS NEAPYKANTOS, PRIEVARTOS BEI DISKRIMINACIJOS KURSTYMU, ŠMEIŽTU IR DEZINFORMACIJA.

PILIETIS TURI TEISĘ ĮSTATYMO NUSTATYTA TVARKA GAUTI VALSTYBĖS ĮSTAIGŲ TURIMĄ INFORMACIJĄ APIE JĮ.

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- KT 2000 06 13 D. NUTARIMAS
- ĮSITIKINIMŲ BEI JŲ RAIŠKOS LAISVĖ ĮTVIRTINA IDEOLOGINĮ, KULTŪRINĮ IR POLITINĮ PLIURALIZMĄ. JOKIOS PAŽIŪROS AR IDEOLOGIJA NEGALI BŪTI PASKELBTOS ESANČIOS PRIVALOMOS IR PRIMESTOS INDIVIDUI – LAISVAI SAVO PAŽIŪRAS FORMUOJANČIAM IR REIŠKIANČIAM ASMENIUI, ATVIROS, DEMOKRATINĖS, PILIETINĖS VISUOMENĖS NARIUI. TAI YRA PRIGIMTINĖ ŽMOGAUS LAISVĖ. VALSTYBĖ TURI BŪTI NEUTRALI ĮSITIKINIMŲ ATŽVILGIU, JI NETURI TEISĖS NUSTATYTI KOKIĄ NORS PRIVALOMĄ PAŽIŪRŲ SISTEMĄ.

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- **28 STRAIPSNIS**

ĮGYVENDINDAMAS SAVO TEISES IR NAUDODAMASIS SAVO LAISVĖMIS, ŽMOGUS PRIVALO LAIKYTI LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJOS IR ĮSTATYMŲ, NEVARŽYTI KITŲ ŽMONIŲ TEISIŲ IR LAISVIŲ.

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- KT 2003 03 24 D. NUTARIMAS
- ŽMOGAUS TEISĖ Į PRIVATUMĄ APIMA ASMENINIO, ŠEIMOS IR NAMŲ GYVENIMO, GARBĖS IR REPUTACIJOS NELIEČIAMUMĄ, ASMENS FIZINĘ IR PSICHINĘ NELIEČIAMYBĘ, ASMENINIŲ FAKTŲ SLAPTUMĄ, DRAUDIMĄ SKELBTI GAUTĄ IR SURINKTĄ KONFIDENCIALIĄ INFORMACIJĄ IR KT.
- KT 2002 10 23 D. NUTARIMAS
- ŽINIASKLAIDA GALI BE VIEŠOJO ASMENS SUTIKIMO INFORMUOTI VISUOMENĘ APIE JO PRIVATŲ GYVENIMĄ TOKIU MASTU, KOKIU TO ASMENS ASMENINĖS SAVYBĖS, ELGESYS, KITOS PRIVATAUS GYVENIMO APLINKYBĖS GALI TURĖTI REIKŠMĖS VIEŠIESIEMS REIKALAMS IR DĖL TO SKELBIAMA INFORMACIJA TURI VISUOMENINĘ REIKŠMĘ.

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- VISŲ ASMENŲ LYGYBĖ PRIEŠ ĮSTATYMĄ IR TEISMĄ (29 STRAIPSNIS).
  - DISKRIMINACIJOS DRAUDIMAS
- KT 2004 12 13 D. NUTARIMAS
- ŠIS PRINCIPAS - TAI DEMOKRATINĖS VISUOMENĖS PAGRINDAS. JISAI ĮPAREIGOJA VALDŽIĄ VIENODUS FAKTUS TEISIŠKAI VERTINTI VIENODAI. ŠIS PRINCIPAS REIŠKIA ŽMOGAUS PRIGIMTINĘ TEISĘ BŪTI TRAKTUOJAMAM VIENODAI SU KITAIS, ĮTVIRTINA FORMALIĄ VISŲ ASMENŲ LYGYBĘ, TAIP PAT, KAD ASMENYS NEGALI BŪTI DISKRIMINUOJAMI ARBA KAD JIEMS NEGALI BŪTI TEIKIAMA PRIVILEGIJŲ. ŠIS PRINCIPAS NEPANEIGIA ĮSTATYMINĖS DIFERENCIACIJOS GALIMYBĖS.

KONSTITUCIJA – TRADICIJA, REIKŠMĖ IR VERTYBĖS

- NEKALTUMO PREZUMPCIJA (31 STRAIPSNIS)

- **AČIŪ, KAD KLAUSĖTE 😊**